

ЗАСОБИ ТА МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ
СТУДЕНТА НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Надія БАБУХ, Інна ГЕОРГИЦЕ

Чернівецький медичний коледж БДМУ, Чернівці (Україна)
skoromovk@gmail.com; inna.i.gh@gmail.comSTUDENT'S PERSONALITY FORMATION MEANS AND
METHODS AT UKRAINIAN LITERATURE LESSONS

Nadiia BABUKH, Inna GEORHITSE

Chernivtsi Medical College of BSMU, Chernivtsi (Ukraine)
ORCID ID: 0000-0001-9003-8958; ORCID ID: 0000-0002-5556-3893

Надежда Бабух, Инна Георгице. Средства и методы формирования личности студента на занятиях украинской литературы. В статье рассмотрены средства и методы формирования личности будущего выпускника высшего учебного заведения профессионального образования в контексте развития ключевых компетенций. В работе использованы следующие **научные методы**: описательный, наблюдение, классификации. **Актуальность исследования** обусловлена необходимостью детального изучения средств и методов формирования личности студента на занятиях украинской литературы. **Научная новизна.** Впервые проанализированы актуальность и разнообразие использования средств и методов формирования личности студента на занятиях украинской литературы с точки зрения формирования ключевых компетенций. **Выводы.** Определено содержание ключевых компетенций и их путей реализации посредством использования различных средств и методов становления личности на занятиях украинской литературы.

Ключевые слова: средства, методы формирования личност, ключевые компетенции, украинская литература.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими завданнями. Література як навчальний предмет є важливим засобом впливу на формування особистості студента.

Так, відомий педагог В. Сухомлинський підкреслював, що “школа стає справжнім вогнищем культури лише тоді, коли в ній панує чотири культу: культ Батьківщини, культ Людини, культ Книги, культ Рідного Слова”¹. А І. Багрянний стверджував: “Література покликана виховувати і гартувати людей, окрилювати їх, озброювати в ім'я творчого життя, боротьби і цвітіння”². Для виховання засобами мистецтва слова вивчення особистості письменника є необхідним. “Література в нашу епоху, в наш час... це є справа нації, речником якої має бути письменник чи поет”³, – таку думку висловив І. Багрянний на сторінках збірника МУРу у 1946 р., ці слова залишаються актуальними і сьогодні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання проблеми. Про важливу роль літератури як засобу формування особистості згадували Я. Коменський, К. Ушинський, О. Потєбня, І. Франко, І. Огієнко, Леся Українка, В. Сухомлинський та ін. Проблеми виховання та розвитку особистості через літературну освіту проаналізовано у працях М. Бахтіна, Т. Завгородньої, Є. Пасічника, Н. Приймає, Б. Степанишина, П. Флоренського, П. Хропка. Питання взаємозв'язку емоційно-чуттєвої сфери і сприймання художнього твору досліджували Б. Ананьєв, В. Асмус, Н. Волошина, І. Зязюн, Н. Миропольська, Л. Проців та інші вчені.

Мета дослідження – окреслити засоби та методи формування особистості студента на заняттях української літератури; розкрити роль літературної освіти для

формування ключових компетенцій майбутнього випускника вищого навчального закладу професійної освіти. **Актуальність дослідження** зумовлена необхідністю детального вивчення засобів та методів формування особистості студента на заняттях української літератури. У дослідженні використані такі **наукові методи**: описовий, спостереження, класифікації.

Наукова новизна роботи полягає у тому, що вперше проаналізовано

вплив занять з української літератури на формування ключових компетенцій студента.

Виклад основного матеріалу. Проаналізувавши дані дослідження, зосередимо увагу на засобах та методах формування особистості студента на заняттях української літератури. У роботі використовуємо методи і прийоми навчання та виховання.

Пряме навчання. Особливість його полягає в тому, що педагог чітко формулює дидактичне завдання, послуговуючись при цьому відповідним зразком (Написання власного відгуку про відвідування літературно-меморіального музею за зразком. “Послухайте, як можна розповісти про побачене...”). Під час виконання студентами завдань викладач спрямовує їхню діяльність, виправляє помилки, дає поради і вказівки. Такий тип навчання доцільний за необхідності дати нові знання, сформувати нові навички й уміння. Первинне засвоєння інформації може відбуватися через літературні твори, розповіді, лекції на моральні теми, запам'ятовування, пригадування, відтворення.

Наприклад, технологія “занурення” передбачає системне, різнобічне, глибоке, тривале вивчення матеріалу, обмеженого певною темою. Цей шлях доцільний для розгляду етапів розвитку рідного письменства, літе-

¹ Sukhomlynskyi V.O. Sertse viddaiu ditiam [I give my heart to the children], Vybr. tv. u 5 t. Kyiv: Rad. shkola, 1977, T. 3, P. 193.

² Bahrianyi I. Dumky pro literaturu. Mystetskyi ukrainskyi rukh [Thoughts about literature. Artistic Ukrainian movement], Miunkhen: Karlsfeld, 1946, Zb. 1, P. 35 [in Ukrainian].

³ Ibidem., P. 35.

ратурних напрямів (імпресіонізм), мистецьких груп та шкіл (Празька школа), поколінь (шістдесятники), жанру (сонет). Оскільки розгляду підлягає яскраве і багатогранне естетичне явище, потрібно не лише проаналізувати його на всіх рівнях змісту й поетики, а й встановити зв'язки з контекстом (літературним, історичним, мистецьким), зіставити з творами зарубіжної літератури, прочитати інтертекстуальні елементи у вивчених художніх творах, уважно простудіювати їх мову. У такий спосіб відбувається “занурення в культуру” (наприклад, у неокласицизм).

Проблемне навчання. Орієнтуючись на проблемне навчання, педагог уникає прямого повідомлення знань і відповідного формулювання завдання, а створює проблемну ситуацію, яка вимагає від студента пошуку правильного вирішення на основі нового способу використання здобутих знань, установалення в них нових зв'язків, оволодіння новими знаннями і вміннями. Проблема ситуація вирішується в процесі колективної пошукової діяльності, яка є своєрідною послідовністю думки і дії, спрямованих від педагога до студента, від одного студента до іншого (технологія “мозковий штурм”, яка спонукає студентів включитися в роботу, розвиває увагу та творчість, дає можливість їм вільно висловлювати свої думки; евристичний метод, що націлений на відкриття, які студенти роблять самостійно). Завдання викладача полягає в тому, щоб, активізуючи враження від попередніх спостережень, уявлень про предмети і явища, зіставлень та аналізу, керувати цим складним процесом, у якому кожному студентові належить провідна роль.

Доцільним є використання прийому сократівської бесіди, порівняння, придумування, прийом “Якби...”, гіперболізації, аглютинації, синергетика, тощо. “Питання Сократа” або цілеспрямовано допомагають знайти правильну відповідь (виходячи з попередніх відповідей), або спеціально заводять у безвихідь, показуючи неправильність судження. Наприклад, при вивченні “Землі” Ольги Кобилянської спочатку можна поставити питання: “Як учинив би Михайло, якби батьки поставили його, як Саву, в ситуацію вибору “Анна або земля”?”. Гіперболізація – надмірне перебільшення, до якого вдаються для увиразнення, акцентуації думки чи почуття. На уроці літератури цей прийом передбачає зосередження уваги, виокремлення, розгляд ніби під збільшувальним склом. У такий спосіб учні можуть характеризувати переживання матері з поеми Тараса Шевченка “Наймичка”. Аглютинація – утворення нового шляхом поєднання різних елементів. Так, нову характеристичну рису героя визначають завдяки поєднанню його мотивів, думок, почуттів, учинків. Синергетика – явище посилення дії одного чинника додаванням іншого. За допомогою цього прийому доцільно осмислити значення творчості Тараса Шевченка для розвитку української літератури, мови, культури, нації загалом. Отже, під час подібного навчання студенти не приймають готові знання, а самі усвідомлюють сферу свого незнання, заповнюють її і розширюють водночас.

Принцип проблемності реалізують за допомогою проблемних питань – складних питань, які потребують дослідження і вирішення. Проблемні питання класифікують на такі види (приклади наведено за новелою Василя Стефаника “Новина”):

1. Запитання, що передбачає пошук нової інформації. Студенти повинні звернутися до книги, прочитати

певний матеріал, який стане джерелом їхньої відповіді. Наприклад: “Чи відбулася в реальності подія, описана письменником у “Новині”?”. Студенти можуть лише гіпотетично, використавши знання про історичну епоху, сказати, що за умов гострого соціального гніту траплялося дітовбивство. Проте точну відповідь вони отримають тільки після прочитання історії написання твору, зокрема Стефаникового листа, у якому він переповідає трагічний випадок, що стався в селі Трійці.

2. Запитання, відповідь на яке передбачає складний алгоритм мисленнєвої діяльності. Наприклад: “У чому жанрова специфіка твору “Новина”?”. Алгоритм інтелектуального пошуку буде таким: який це літературний рід – епос, лірика чи драма? Це велика чи мала форма епосу? Це жанр оповідання, новели, нарису? Який жанровий підвид новели – соціальна, психологічна, побутова, авантюрна, історична, фантастична?

3. Запитання з літературознавчого аналізу тексту, що потребує застосування певного теоретико-літературного інструментарію. Наприклад: “Яким елементом сюжету є перша фраза “Новини”? Чому кульмінація винесена на початок?”; “Про вбивство найчастіше пишуть у жанрі детективу. Якби Василь Стефаник писав детектив, то як би він, на вашу думку, почав твір?”.

4. Запитання, на які можна відповісти по-різному. Вони ставлять студентів у ситуацію вибору. Обираючи саме таке, а не інакше тлумачення художнього тексту, студент здійснює морально-етичний вибір, формує свою особистість. Це виразно індивідуальний тип проблемного питання. Наприклад: “Чи був Гриць Летючий християнином? Чому він іде до міста? На яке покарання заслуговує?”.

5. Запитання, яке потребує уваги до художньої деталі тексту. Студенти мають зосередитися на моменті, який не відіграє значної ролі в розвитку подій, проте при тлумаченні розкриває психологічну, філософську, історичну, соціальну глибину змісту. Наприклад: “Що за вогненний пас пік Гриця в груді? Як ви поясните деталь у новелі “Новина”: батько повернув Гандзуню і дав їй бучечок? Чому він не пішов до міста коротким шляхом, через брід?”

6. Запитання, спрямоване на пошук паралелі (сислової, емоційної, естетичної) до явища, розкритого у творі. Під час осмислення новели “Новина” студентів варто запитати про мотив насильницького забирання життя в інших творах вітчизняної і зарубіжної літератур, а також соціальні, психологічні, морально-етичні чинники вбивства чи самогубства, зображеного в них.

7. Запитання, які виходять за межі літератури і зачіпають сферу суспільного життя, особистої долі митця, історії нації. Наприклад: “Чи має право людина обривати життя – своє? чуже? Якщо не має, чому? Якщо має, за яких умов?”. Потрібно формувати світоглядну позицію молоді в розв'язанні проблем пацифізму, захисту Батьківщини від військової навали, скасування смертної кари, евтаназії.

Проблемні запитання до творів різної родової природи мають свою специфіку. Так, аналізуючи ліричний твір, застосовують запитання, спрямовані на відтворення в уяві поетичних образів та їх переживання. Під час вивчення драми навчальними проблемами стають психологічні мотиви вчинків і психологічний підтекст висловлювань персонажів.

Отже, реалізація принципів діалогізму та проблемності сприяє різнобічному сприйманню художнього

твору, самостійності його осмислення, розвитку читацької активності та комунікативності особистості.

Непряме навчання. Здійснюють його у процесі неповного формулювання студентів навчального завдання, коли він конкретизує, вносить елементи творчості у мету та способи виконання навчального завдання. Наприклад, використовуючи “технологію незакінчених речень”, що дає можливість визначити їх емоційний стан та очікувані ними результати. А також можна використати біографічний метод як спосіб сприйняття, аналізу та оцінки художньої літератури, при якому біографія та особистість письменника стає визначальним моментом творчості. Адже біографія служить своєрідним ключем до творчості письменника, з її допомогою можна провести більш повний аналіз досліджуваних творів. “Інтерв’ю з письменником” як форма біографічного методу якнайкраще допомагає в цьому.

Вдалим педагогічним методом є надання студентам матеріалу без формулювання конкретного завдання, що спонукає самостійно визначати способи його реалізації. Наприклад, використовуючи “технологію незакінчених речень”, що дає можливість визначити їх емоційний стан та очікувані ними результати.

При непряму навчанні доцільно використовувати схеми. У їх розробленні викладачеві прислужаться різні типи опорних таблиць, які він наповнить оригінальним змістом та надасть їм образної цікавої форми. За способом оформлення опорні таблиці класифікують за таким типом (А. Остапенко, С. Шубін 7)⁴:

1. Фрейм (англ. game – каркас). Його будують як наочну основу змісту і застосовують тоді, коли матеріал можна поділити на блоки, у кожному з яких є близькі за структурою і формою, але наповнені особливим змістом форми. Фрейми, наприклад, можна зробити при концентрованому вивченні літературних напрямів, однаково структурувавши конститутивні ознаки кожного: зображення світу; концепція людини; завдання літератури; засоби поезики.

2. Блок-схема. Вона чітко відображає структуру матеріалу і за відсутності хоча б одного елемента втрачає свою стрункість. Різновиди цього типу – “павучок”, “генеалогічне дерево” – можна використовувати під час опрацювання теми “Роди літератури, жанровий поділ творів”.

3. Таблично-матрична опора. Ефективна при опрацюванні нового матеріалу, коли викладач подає опору в незавершеному вигляді. Так, у процесі розгляду в аудиторії засобів образотворення частину матеріалу відображають у таблиці, яку пропонують студентам, а решту (наприклад, психологічну характеристику персонажа) вони мають доповнити самостійно. Таблично-матричну опору, розроблену викладачем, переносять на дошку чи роздають кожному студенту – студенти мусять її завершити упродовж лекції або в процесі самостійної навчальної діяльності, використовуючи наукову літературу.

4. Синтетичний опорний конспект. Цей графічний організатор використовують для узагальнення значного за обсягом розділу науки, концентрованого викладу структурно складного матеріалу (наприклад, про виразальні засоби мови; форми та елементи композиції художнього твору; способи та засоби версифікації тощо). Від інших опорних схем він відрізняється наявністю коротких текстів – стислих пояснень, визначень, термі-

нів.

Викладання теоретико-літературного матеріалу за допомогою блокових опор (концептів) передбачає такі форми роботи:

- лекційне пояснення за концептом;
- перемальовування та доповнення концепту;
- озвучення та пояснення концепту в парах;
- “ланцюжок” (почергове послідовне пояснення думок, закладених у блокувній опорі);
- залік за концептом;
- виконання вправ за зразком із використанням концепту;
- знаходження помилок у “деформованих” концептах;
- самостійне складання і захист концептів.

Концепти знадобляться і в навчанні студентів різних типів літературознавчого аналізу: кожний тип аналізу має бути не тільки обґрунтованим теоретично, а й закарбуватися в пам’яті схематично, як певна методика, стати опорною схемою для регулярного використання під час роботи з текстом.

Опосередковане навчання. Суть його полягає у навчанні різних способів вирішення ситуацій. При цьому змінюється роль студента у навчальному процесі, оскільки йому доводиться не тільки навчатися, але й навчати інших. Студент поєднує у своїй навчальній діяльності позиції об’єкта і суб’єкта процесу навчання. За таких умов викладач має бути не лише організатором процесу навчання, а й дослідником, що зобов’язує його постійно відстежувати рівень знань і потенційних можливостей кожного студента. Водночас він повинен створити розвивальне середовище, у якому студент знаходитиме засоби для самостійного навчання, а також спонукати студентів до активної діяльності у цьому середовищі. Наприклад, використання випереджувальних завдань, методу передбачення, під час якого студент, орієнтуючись на фотографію письменника, його життєве кредо та ключові слова, створює емоційний портрет письменника; коментування висловлювань відомих особистостей про письменника, що допомагає аналізувати та творчо осмислити становлення митця. Доцільно поєднувати лекцію викладача із використанням нестандартних елементів, що передбачають самостійне опрацювання матеріалу. Студенти отримують випереджувальне завдання дослідницького характеру для двох груп студентів, які готують доповіді. Перша група – “біографи” отримують завдання здійснити літературно-мистецьку подорож життєвим і творчим шляхом письменника. Друга група – “історики”, завдання яких полягає у підготовці інформації про культурно-мистецьке і людське життя митця. Такі форми роботи стимулюють пізнавальну самостійність, творчу активність та ініціативність студентів. Підготовка доповідей розвиває мислення, пробуджує інтерес, перетворює малоцікаве на захоплююче.

На сучасному етапі розвитку суспільства навчальні та виховні методи повинні бути зорієнтовані на становлення та розвиток такої особистості, яка б оптимально могла вирішувати складні проблеми, успішно досягати індивідуальних та суспільних цілей, керуючись при цьому моральними нормами. Це питання є особливо актуальним в умовах сучасного суспільства, коли пріоритети зміщено з духовних орієнтирів на матеріальні.

В.О. Сухомлинський радив викладачам української

⁴ Ostapenko A.A. Shubin S.I. Opory-skhemy: sklad, typolohiia, zastosuvannia. Shkilni tekhnolohii [Support circuits: composition, typology, application. School Technology], 2000, № 33, P. 19–32 [in Ukrainian].

літератури гострити кожне слово, перетворювати виховання на мистецтво. Література дає зразки прояву як найкращих якостей людей, так і надає можливість побачити найпотворніші прояви людських слабкостей. Викладачі української літератури, керуючись загальнолюдськими цінностями, повинні допомогти студентам вибрати правильний шлях у житті, знайти свою власну життєву позицію⁵.

Відповідно до Держстандарту, вимоги щодо обов'язкових результатів навчання (рубрика "Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності студентів") визначаються з урахуванням компетентнісного підходу до навчання, в основу якого покладено ключові компетентності⁶. Українська література як навчальний предмет щонайкраще сприяє розвитку ключових компетенцій майбутнього випускника вищого навчального закладу професійної освіти.

Ознайомившись із формулюванням ключових компетенцій медика в різних країнах (Великобританія, США, Канада, Росія), схилиємось до визначення експертів Ради Європи, що вказують на ключові компетенції, які повинні набути сучасні випускники вищих навчальних закладів професійної освіти: *соціальні компетенції* – брати участь у прийнятті спільних рішень, функціонуванні та покращенні демократичних інститутів, урегульовувати конфлікти ненасильницьким шляхом; *комунікативні компетенції* – толерантність, вміння спілкуватися; *міжкультурні компетенції* – розуміння відмінностей, розуміння один одного, здатність жити з людьми різних культур, мов, релігій; *інформаційні компетенції* – володіння комп'ютерною грамотністю, здатність оволодіти новими технологіями в професійній галузі; *навчальна компетенція* – здатність навчатися протягом усього життя, що є основою безперервної професійної освіти⁷.

Художнє слово – носій думки й інформації, а також образності, почуття прекрасного, уяви (інформаційна компетенція). Слово в художній літературі розвиває емоційно-чуттєву сферу (соціальна компетенція), відкриває можливість діалогу з собою, світом, автором, між культурами (комунікативна, міжкультурна компетенції), розмірковувати над думками і вчинками героїв, співвідносити їх зі своїми (навчальна, соціальна компетенції). Все це, у свою чергу, розширює горизонти особистості: її світосприйняття, світобачення, інтелект, сприяє розвитку критичного, логічного, образного мислення, уяви тощо (соціальна, навчальна компетенції); мовленнєвої культури (комунікативна компетенція); загальнокультурного рівня (міжкультурна компетенція), здібностей, особистісному формуванню студента як громадянина, який має активну життєву позицію, що виявляється в любові до України, свого народу, рідної мови (соціальна компетенція).

Виходячи з цього, можна стверджувати, що література відіграє фундаментальну роль у вихованні та розвитку особистості. Б. Степанишин розглядає методику викладання української літератури та наголошує на то-

му, що "засобами художнього слова, біографічними матеріалами про письменників, усім курсом історії літератури можна розвинути не лише розумові сили учнів, а й їх навчальні і почасти навіть наукові інтереси, почуття, волю, мотиви діяльності тощо"⁸.

Реалізація ключових компетенцій в сучасній системі освіти передбачає підготовку успішного фахівця упродовж всього освітнього процесу. З цією метою на заняттях з української літератури ми застосовуємо різні форми та методи.

Для виховання рівня соціальної компетенції майбутнього фахівця на заняттях української літератури доречними є програмові теми, що стосуються громадянської війни (проблеми класової боротьби, родинних взаємин у творі "Вершники" Ю. Яновського, "Я (Романтика)" М. Хвильового, "Кайдашева сім'я" І. Нечуя-Левицького, "Маруся Чурай" Л. Костенко). Для цієї ж мети продуктивною є технологія організації групової навчальної діяльності (проблемний семінар "Компроміс із совістю – шлях до зради" за Л. Костенко "Маруся Чурай"; "коло ідей" – "Степан Радченко: прагматичний егоїст, настирливий кар'єрист, "завойовник міста" чи його чергова "жертва"? за романом "Місто" В. Підмогильного), що сприяє розвитку колегіальності, вмінню робити вибір, приймати рішення, брати відповідальність.

Комунікативна компетенція виховується предметними та позапредметними засобами і є більш ніж необхідною для майбутнього медика. Обов'язковою умовою з боку викладача-філолога є слідкувати за мовленням студентів. Посилення мовного аспекту вивчення літератури – неодмінна умова розкриття її естетичної сутності. Для розвитку вміння спілкуватися використовуємо проблемні дискусії ("Чи маємо право засуджувати Христа?" за "Україною в огні" О. Довженка), "мозкові атаки", де виступають генератори ідей та критики ("Життя митця в тоталітарній системі на прикладі біографії П. Тичини"), "акваріум", під час якого студенти спостерігають за закріпленням за ним учасником дискусії, а потім висловлюють власні коментарі та спостереження.

Міжкультурна компетенція є звичним явищем та специфікою буковинського краю. При ознайомленні з життєписом О. Кобилянської, варто згадати про її польсько-німецьке походження та німецькомовні перші твори. Вдалим прикладом також є життєвий та творчий шлях поетів-емігрантів (О. Ольжич, Є. Маланюк, О. Теліга). Крім того, розвиток міжкультурної компетенції має місце в позааудиторний час, оскільки групи студентів часто є поліетнічними. Професія медика зобов'язує бути толерантним, мати повагу та надавати допомогу людям, незалежно від культури, віросповідання, національності.

На сьогоднішній день інформаційна компетенція є потрібною та невід'ємною складовою фахівця медичної галузі, оскільки ця сфера науки є динамічною та знаходиться в постійному розвитку. На заняттях української літератури практикуємо завдання, виконання яких потребує знаходити та використовувати інформацію з різ-

⁵ Sukhomlynskyi V.O. Sertse viddaiu ..., op. cit., T. 3, P. 67.

⁶ Antoniuk T.M. Ukrainiska literatura. Navchalna prohrama dlia zakladiv osvity, shcho zdiisniuiut pidhotovku molodshykh spetsialistiv na osnovi bazovoi zahalnoi serednoi osvity [Ukrainian literature. Educational program for educational institutions providing training of junior specialists on the basis of basic general secondary education], 2018, P. 13 [in Ukrainian].

⁷ Radziievska I.V. Formuvannia profesiinoi kompetentnosti medychnykh sester. Problemy osvity [Formation of professional competence nurses], 2008, № 57, P. 69 [in Ukrainian].

⁸ Stepanyshyn B. Vykladannia ukrainskoi literatury v shkoli [Teaching Ukrainian Literature at School], Kyiv: Proza, 1995, 254 p. [in Ukrainian].

них джерел (“літературний ексклюзив” – пошуки студентами виняткової інформації, виклад невідомих фактів біографії письменника, складної долі видання творів, відомостей про ще не надруковані матеріали, архівні документи; пошук мемуарів; опрацювання тематичних відео- та аудіо матеріалів; застосування проектних технологій). Студенти навчаються відбирати та синтезувати необхідний матеріал серед іншої інформації.

Основне завдання вищої освіти – формування творчої особистості фахівця, здатного до саморозвитку, самоосвіти, інноваційної діяльності, іншими словами, виховання фахівця з високим рівнем навчальної компетенції.

Висновки. Отже, проблема формування особистості студента шляхом впливу літератури є досить актуальною для сучасності. Прищепивши інтерес до художніх творів, ми прокладаємо дорогу вихованню і розвитку особистості через літературну освіту, адже за словами К. Ушинського “книга... залишається німою не тільки для того, хто не вміє читати, а й для того, хто... не вміє витягти з мертвої букви живої думки”⁹. Таким чином, урізноманітнення методів та форм на заняттях української літератури є одним із основних завдань сучасного викладача.

Nadiia Babukh, Inna Heorhitse. Student's personality formation means and methods at Ukrainian literature lessons.

Objectives. The article deals with the means and methods of future graduate's personality formation of a higher educational institution of vocational education in the context of key competencies development. The methods, which provide direct, problem, indirect and indirect learning are described. The key competencies needed for a future healthcare worker are considered. The methodology of the research are determined by their goals and objectives. The descriptive method, observation, classification are used in this work. **The urgency of the study** is due to the need for a detailed study of the means and methods of forming a student's personality in the classes of Ukrainian literature.

Scientific novelty. The relevance and variety of means and

methods of student's personality formation usage at Ukrainian literature lessons from the point of view of the key competencies formation has been analyzed for the first time. **Conclusions.** The content of key competencies and their ways of realization through the usage of various means and methods of personality formation at Ukrainian literature lessons is outlined. Consequently, the problem of forming a student's personality through the influence of literature is very relevant for the present. Having incited interest in artistic works, we are laying the path to education and personal development through literary education.

Thus, the diversification of the use of methods and forms in the classes of Ukrainian literature is one of the main tasks of the modern teacher.

Key words: means, methods of personality formation; key competences; Ukrainian literature.

Бабук Надія – викладач Чернівецького медичного коледжу БДМУ. Коло наукових інтересів: формування ключових компетентностей майбутніх медиків; інтерактивне навчання на заняттях української літератури; особистісно орієнтований підхід на заняттях української літератури.

Георгіце Інна – викладач Чернівецького медичного коледжу БДМУ. Коло наукових інтересів: формування ключових компетентностей майбутніх медиків; інтерактивне навчання на заняттях української літератури; особистісно орієнтований підхід на заняттях української літератури.

Nadiia Babukh – teacher of Chernivtsi Medical College of BSMU, Chernivtsi (Ukraine). Research interests: formation of key competencies of future physicians; interactive training in the classes of Ukrainian literature; personally oriented approach to the classes of Ukrainian literature.

Inna Heorhitse – teacher of Chernivtsi Medical College of BSMU, Chernivtsi (Ukraine). Research interests: formation of key competencies of future physicians; interactive training in the classes of Ukrainian literature; personally oriented approach to the classes of Ukrainian literature.

Received: 26.02.2019

Advance Access Published: March, 2019

© N. Babukh, I. Heorhitse, 2019

⁹ Ushynskiy K. D. Liudyna yak predmet vykhovannia. Sproba pedahohichnoi antropologii. Tvory v 6 t. [Man as a subject of education. Attempt of pedagogical anthropology], Kyiv: Rad. shk, 1952, T. 4, P. 56 [in Ukrainian].